

XVIII. Naisten työtuvat.

Naisten työtupien johtokunnan toiminnastaan vuonna 1928 antama selonteko oli seuraava:

Naisten työtupien johtokuntaan kuuluivat vuonna 1928 filosofianmaisteri A. J. Hällfors puheenjohtajana, sähkötekniikko V. V. Salovaara varapuheenjohtajana sekä osastonjohtajat A. Bruun, mekaanikko P. H. Kalervo ja tuomari O. Kauppi jäseninä. Johtokunnan sihteerinä toimi työtupien toimitusjohtaja P. T. Stenius heinäkuun 1 p:ään asti, jolloin hän erosi toimestaan, heinäkuun 1 p:stä syyskuun 15 p:ään johtokunnan varapuheenjohtaja Salovaara sekä syyskuun 15 p:stä vuoden loppuun vastanimitetty toimitusjohtaja L. Laurin. Kuten edellä olevasta käy selville, tapahtui vuoden kuluessa toimitusjohtajan vaihdos ja hoiti toimitusjohtajan tehtäviä viran ollessa täyttämättä heinäkuun 1 p:n ja syyskuun 15 p:n välisenä aikana johtokunnan varapuheenjohtaja Salovaara.

Kertomusvuonna johtokunta kokoontui 19 kertaa käsitellen yhteensä 118 asiaa, joista huomattavin osa koski tavanmukaisia juoksevia, työtupien toiminnassa esiintyviä kysymyksiä, kuten töiden järjestelyä, työnhankintoja j. n. e. Johtokunnan pöytäkirjan pykäläluku oli 134.

Käsitellyt tärkeimmät asiat. Tärkeimmistä asioista mainittakoon seuraavat:

Johtokunnassa miltei sen toiminnan alusta alkaen vireillä ollut kysymys tarkoitustaan vastaavan huoneiston hankkimisesta työtupien käytettäväksi, ratkaistiin lopullisesti kertomusvuoden aikana. Helsingin puhelinyhdistyksen vuokraama huoneisto Kaarlonkadun n:o 11:ssä sanottiin irti kesäkuun 1 p:stä, jolloin huoneisto luovutettaisiin yhdistykselle. Johtokunnan hallussa oleva Heikinkadun varrella vanhassa kaasulaitoksessa sijaitseva huoneisto oli taasen niin rappeutunut, että sitä ei enää voinut käyttää. Sen johdosta johtokunta päätti kokouksessaan huhtikuun 30 p:nä pyytää rahatoimikamarilta, että työtupien käytettäväksi luovutettaisiin n. s. Suvilahden kasarmirakennuksesta riittävän suuri huoneisto, johon voitaisiin sijoittaa sekä johtokunnan alainen kanslia, että molemmat työtuvat ja joihin, mikäli mahdollista, huoneita varattaisiin myöskin ammattikurssien tarpeisiin. Koska mainittu kasarmi oli aiottu luovuttaa sähkölaitokselle, pohdittiin ehdotusta mainitun laitoksen kanssa, minkäjälkeen rahatoimikamari kokouksessaan toukokuun 25 p:nä suostui luovuttamaan kyseessäolevasta rakennuksesta työtupien käytettäväksi rakennuksen yläkerran, siipirakennuksessa olevista huoneista yhden huoneen työntekijätärin ruokailuhuoneeksi, sekä pihalla olevan puisen rakennuksen kansliahuoneisteksi. Kasarmin kokonaisvuokraksi määrättiin 240,000 markkaa, ja kun työtuville luovutettujen huoneistojen pinta-ala oli noin $\frac{1}{3}$ koko

rakennuksen lattiapinta-alasta, vahvistettiin työtupien huoneistojen vuokra 80,000 markaksi.

Jo ennenkuin mainittu rahatoimikamarin päätös oli tehty, oli johtokunta pyytänyt kaupungin rakennuskonttorin huonerakennusosastoa laatimaan suunnitelman ja kustannusarvion niiksi muutos- ja korjaustöiksi, jotka aiheutuisivat mainittujen huoneistojen kuntoonlaittamisesta työtupien käytettäväksi. Kustannusarvio päättyi 125,000 markkaan, mihin summaan ei ollut sisällytetty sähköjohtojen aiheuttamia erikoistöitä. Sittenkun rahatoimikamari oli hankkinut korjaussuunnitelmasta ja kustannusarviosta yleisten töiden hallituksen lausunnon, hyväksyi rahatoimikamari ne ja korjaustyöt voitiin aloittaa heinäkuun alkupuolella. Korjaustyöt sekä varsinkin koneiden montteeraaminen paikoilleen, veivät siksi pitkän ajan, että uuteen huoneistoon päästiin muuttamaan vasta marraskuun alussa. Tämän jälkeen ovat työtuvat työskennelleet tässä uudessa tarkoitustaan vastaavassa huoneistossa.

Voidakseen järjestää työtupien työskentelyn käytännöllisesti sinä aikana, jolloin työtuvilla oli käytettävänä ainoastaan ent. kaasulaitoksella sijaitseva huoneisto, sekä noudattaakseen aikaisemmin omaksumaansa menettelytapaa, pitää työtuvat suljettuina jonkun osan kesästä, johtokunta lakkautti kesäkuun 1 p:stä työtupa n:o 2:n, jolloin myöskin työläiset sanottiin irti töistään. Heinäkuun 15 p:nä suljettiin työtupa n:o 1, mutta samalla valmistettiin työtupa n:o 2:n entisille työläisille tilaisuus palata töihinsä työskentelemään työtupa n:o 1 huoneistossa Heikinkadulla. Syyskuun 1 p:stä yhdistettiin työtuvat ja niiden toimintaa voitiin säännöllisesti jatkaa viimeksimainitussa huoneistossa marraskuun alkuun, koska töihin haluvia työläisiä ei ilmoitautunut enempää kuin mitä huoneistoon mahtui. Työtupien yhdistämisestä johtui että työtuvan johto voitiin uskoa yhdelle johtajattarelle ja tällainen järjestely sopivasti toimeenpanna, koska työtupa n:o 2:n johtajatar, neiti Pyhälä, oli valittu köyhäinhuolautakunnan perustaman työtuvan johtajattareksi ja oli siitä syystä sanoutunut irti toimestaan.

Köyhäinhuolautakunnan päätös perustaa ennen mainittu työtupa työkyvyltään kaikkein heikommille hätäaputöihin pyrkiville työläisille, jossakin määrin helpotti työtupien toimintaa, sikäli että heikot, työtupiin sopimattomat työtä hakevat naiset voitiin opastaa köyhäinhuolautakunnan alaiseen työtupaan. Työläiset osoittautuivat kuitenkin haluttomiksi tällaiseen siirtymiseen ja ainoastaan 4 irtisanottua työläistä siirtyi mainittuun työtupaan. Tähän haluttomuuteen lienee syynä sekin, että työtupien, valtuuston päätöksen mukaan, on ollut maksettava näille työkyvyltään heikommille työläisille tuntipalkkana 3 markkaa tunnilta, kun taas köyhäinhuolautakunnan alaisessa työtuvassa suoritetaan avustusta etupäässä luontoisavustuksen muodossa.

Koska oli aihetta epäillä, että eräät työtupien palveluksessa olevat työläiset potivat tarttuma-asteella olevaa keuhkotautia, ja kun työtuvat valmistivat tuotteita armeijalle, suojeluskunnalle ja vieläpä sairaaloillekin, katsoi työtupien johtokunta välttämättömäksi tutkituttaa kaikki yöntekijät ennenkuin siirryttiin työskentelemään uudessa huoneistossa. Syyskuun 19 p:nä pitämässään kokouksessa johtokunta hyväksyi tätä tarkoittavan sopimuksen keuhkotautisten huoltolan kanssa. Tarkastus toimitettiin seuraavan lokakuun kuluessa, ja osoitti, ettei keuhkotauti ollut yleisesti levinnyt työläisten keskuudessa. Ainoastaan yksi henkilö sanottiin mainitun huoltolan lausunnon johdosta irti töistä. Mainitussa syyskuussa pitämässään kokouksessa päätti johtokunta myöskin vaatia, että kaikkien työläisten oli käytävä tarkastutamassa itsensä ja esitettävä tarkastustodistus tullakseen otetuksi työtupaan.

Vuoden 1927 lopulla oli työtupien johtokunta laatinut tavanmukaisen suunnitelman ammattikurssien toimeenpanoa varten talven aikana työttömille henkilöille. Kurssit oli suunniteltu 130 henkilölle ja päättyi niitä varten laadittu menoarvio 299,700 markkaan. Rahatoimikamari valtuutti johtokunnan järjestämään mainitut kurssit. Vuoden vaihteessa ilmaantui työttömyyttä ammattitaidottomien naisten keskuudessa, jonka tähden johtokunta päätti helmikuun 7 p:nä pitämässään kokouksessa aloittaa mainitut kurssit 13 p:stä samaa kuuta ja jatkaa niitä neljä kuukautta eli toukokuu 13 p:ään asti. Kurssien aloitettua toimintansa kävi kuitenkin ilmi, ettei työttömyyttä esiintynyt ammattitaidottomien naistyöläisten keskuudessa niin suuressa määrin kuin oli oletettu, sillä korkein oppilasmäärä oli ainoastaan 58 henkeä. Tämän vuoksi jaettiin kurssit vain kahteen osastoon ja pidettiin ne työtupa n:o 2:n huoneistossa, Kaarlonkatu n:o 11:ssä, määrättyjen neljän kuukauden aikana. Aikaisemman päätöksen mukaan suoritti työtupien johtokunta kurssin osanottajille avustuksena 2:25 markkaa tunnilta, jonka määrän rahatoimikamari oli vahvistanut hyväksyessään kurssien menoarvion. Kurssien aikana tekivät osanottajat anomuksen avustuksen koroittamisesta 3 markkaan tunnilta, mutta kaupungin viranomaiset eivät katsoeet olevan syytä suostua tähän anomukseen. Kurssien vähäisen osanottajamäärän vuoksi tulivat ne maksamaan ainoastaan 77,353:90 markkaa, josta kaupunki maksoi suunnilleen puolet.

Laatiessaan suunnitelman talvella 1927—28 pidettäviä kursseja varten korotti johtokunta kurssien osanottajille maksettavan avustuksen 2:50 markaksi ja ehdotti että johtokunta valtuutettaisiin maksamaan erikoisia kehoituspalkkioita sellaisille osanottajille, joiden työn tulokset olivat parhaat.

Elokuun 27 p:nä pitämässään kokouksessa käsitteli johtokunta alustavasti tulo- ja menoarviota vuodelle 1929, mikä ehdotus lopullisesti hyväksyttiin syyskuun 3 p:nä pidetyssä kokouksessa. Talousarvio päättyi 450,000 markan tappioon ja otti valtuusto tämän määrärahan vuoden 1929 talousarvion johtokunnan käytettäväksi.

Työläisten lukumäärä kertomusvuoden jokaisen kuukauden 1 p:nä oli seuraava:

	Työtuvassa		Yhteensä.		Työtuvassa		Yhteensä.
	n:o 1.	n:o 2.			n:o 1.	n:o 2.	
Tammikuu.....	53	65	118	Heinäkuu.....	44	¹⁾ 25	69
Helmikuu.....	53	67	120	Elokuu.....	—	27	27
Maaliskuu.....	50	49	99	Syyskuu.....	56	—	56
Huhtikuu.....	50	47	97	Lokakuu.....	64	—	64
Toukokuu.....	52	44	96	Marraskuu.....	65	—	65
Kesäkuu.....	47	—	47	Joulukuu.....	61	—	61

Työtuntien lukumäärä työtuvissa oli seuraava:

	Työtuvassa		Yhteensä.		Työtuvassa		Yhteensä.
	n:o 1.	n:o 2.			n:o 1.	n:o 2.	
Tammikuu..	7,284.0	7,732.5	15,016.5	Heinäkuu..	3,934.0	1,634.5	5,568.5
Helmikuu..	7,896.5	7,385.5	15,282.0	Elokuu...	—	5,415.0	5,415.0
Maaliskuu..	9,506.0	8,309.0	17,815.0	Syyskuu..	8,641.5	—	8,641.5
Huhtikuu..	6,870.0	5,336.0	12,206.0	Lokakuu..	9,701.0	—	9,701.0
Toukokuu..	6,664.5	4,836.5	11,501.0	Marraskuu..	9,983.0	—	9,983.0
Kesäkuu...	8,145.5	—	8,145.5	Joulukuu..	11,274.5	—	11,274.5
				Yhteensä	89,900.5	40,649.0	130,549.5

¹⁾ Heinäkuun 15 p:nä.

Työpalkkoina maksettiin työtuvassa n:o 1 364,860: 15 markkaa ja työtuvassa n:o 2 129,072: 35 markkaa eli yhteensä 493,932: 50 markkaa. Keskimääräinen tuntipalkka ensimmäisessä työpaikassa oli 4:06 markkaa ja jälkimmäisessä 3:18 markkaa eli molemmissa työtuvissa 3:78 markkaa. Sitäpaitsi maksettiin palkkoina kotona työskenteleville työläisille 33,535 markkaa, josta työtuvassa n:o 1 16,058: 75 markkaa ja työtuvassa n:o 2 17,476: 25 markkaa.

Suoritetut työt. Tulot kertomusvuonna työtuvissa suoritetuista töistä nousivat seuraaviin määriin:

Suoritetut työt.	Työtuvassa.		Yhteensä, Smk.
	n:o 1.	n:o 2.	
Sairaaloille	71,515: 50	1,170: —	72,685: 50
Kansakouluille	63,165: 15	—	63,165: 15
Puolustusministeriölle	205,299: 75	100,574: 15	305,873: 90
Suojeluskunnalle	43,937: 50	12,020: —	55,957: 50
Yksityisille henkilöille ja muille laitoksille	142,116: 85	82,531: 35	224,648: 20
Yhteensä	526,034: 75	196,295: 50	722,330: 25

Tulot ja menot. Allaolevasta yhdistelmästä käy selville työtupain tulot ja menot kertomusvuonna:

Tuloja.		Menoja.	
	Smk.		Smk.
Säästö tammikuun 1 p:nä ..	47,435: 22	Työpalkkoja	527,467: 50
Vuoden määräraha	600,000: —	Kesälomapalkkoja	15,932: 60
Tuloja tehdyistä töistä:		Viranpitäjän palkkoja ...	140,200: —
puolustusministeriölle	278,182: 20	Vuokria	47,499: 67
yksityisille henkilöille ja laitoksille	376,875: —	Lämpö, sähkö ja kaasu	42,341: 35
omaan varastoon	211,202: 60	Koneidenkorjauksia	11,781: 11
hallin myymälään	111,376: —	Muita korjauksia	159,944: 84
Vuosialennusta	14,435: 90	Kaluston osto	32,830: 75
Korvaus lämmöstä	6,400: —	Työtarpeiden osto	320,984: 48
		Kansliakustannuksia	113,448: 25
		Hallin myymälän menoja ..	14,761: 85
		Sekalaisia menoja	38,802: 40
		Rahatoimikonttorin saldo ..	138,969: 49
		Saldo joulukuun 31 p:nä	40,942: 60
Yhteensä	1,645,906: 92	Yhteensä	1,645,906: 92

Loppukatsaus. Työtupien johtokunta oli laskenut työtupien toiminnan tuottaman vajauksen vuodelta 1928 450,000 markaksi, mutta siitä huolimatta kaupunginvaltuusto¹⁾ myönsi 600,000 markan suuruisen määrärahan eli 150,000 markkaa enemmän kuin mitä johtokunta oli anonut. Tämä johtui siitä, että valtuusto samalla velvoitti työtupien johtokunnan suorittamaan alaisissaan työtuvissa työskenteleville työläisille 3 markkaa tunnilta, mitä palkkaa työläiset kuitenkin olivat nauttineet jo parin vuoden ajan, minkä tähden lisättyä määrärahaa ei tarvittu tähän tarkoitukseen. Johtokunta voi sen vuoksi esittää rahatoimikamarille, että Suvilahden kasarmien korjaustöiden aiheuttamat menot suoritettaisiin kysymyksessä olevasta määrärahasta. Työtupien taloudellinen tulos osoittautui kuitenkin siksi edulliseksi, ettei näistä arvaamattomista menoista huolimatta anottua määrärahaa tarvinnut ylittää kuin 11,030: 51 markalla, joten myönnetyn määrärahan säästöksi näinollen

¹⁾ Ks. v. 1927 kert. s. 100.

jäi 138,969: 49 markkaa. Suvilahden kasarmirakennuksen lopulliset korjaus- ja muutostyöt nousivat n. 150,000 markkaan. Voidakseen lopullisesti koneistaa alaisensa laitoksen tuli johtokunnan sijoittaessaan työtuvat uuteen huoneistoon, hankkia uusia koneita, m. m. 10 kpl. uusia vaihtovirtamoottoreita, jotka maksoivat 21,000 markkaa. Työtupien todellinen tappio ei siten sanotavasti ylittänyt 250,000 markkaa.

Kertomusvuoden kuluessa ovat työtupien tulot olleet yhteensä 998,471: 70 markkaa, lukuunottamatta kaupungin myöntämää määrärahaa. Työläisille maksetut palkat kesälomapalkkoineen tekivät yhteensä 543,400: 10 markkaa. Tästä käy selville että työtupien bruttotulot, 455,071: 60 markkaa, voitiin käyttää peittämään työtupien hallinto-, työnjohto- ja hoitokuluja. Työläisille maksetut palkat, tai sen avustuksen määrä, jonka kaupunki laitoksen kautta käytti työttömyyden torjumiseksi ylitti työtupien tuottaman tappion n. 300,000 markalla, jolla määrällä työtuvat siis avustivat kaupungin rasituksia.

Yllämainittu osoittaa, että työtuvat vuonna 1928 toimivat menestyksellisemmin kuin aikaisemmin. Kuitenkin on laitoksen taloutta jatkuvasti häntannut samat vaikeudet, joihin edellisissä vuosikertomuksissa on viitattu. Edellä esitetyt luvut laitoksen taloudesta osoittavat selvästi, että laitoksen hallinto-, työnjohto- ja yleiset hoitokulut ovat suhteettoman korkeat laitoksen yleiseen tuottoon ja työläisille maksettuihin palkkoihin verraten. Siinäkin tapauksessa, että näistä hoitokuluista vähennetään työtupien siirrosta toiseen huoneistoon aiheutuneet kustannukset, n. 200,000 markkaa, ovat hoitokulut suhteellisen korkeat. Kun näitä kuluja tuskin enää voitaneen pienentää, voisivat laitokset kannattaa ainoastaan edellyttämällä että työläisten lukumäärää lisättäisiin, jotta laitosten bruttotulo vastaavasti kasvaisi. Myöskin olisi työläisten lukumäärä jaettava tasaisemmin eri vuodensille, jotta työn johdolla ja laitosten muulla henkilökunnalla olisi säännöllisesti työtä vuoden ympäri. Laitosten luonteen vuoksi ei tällainen menettely liene mahdollinen, mutta tulee johtokunta jatkuvasti pyrkimään siihen, että hallintokustannukset saataisiin vähenemään ja työteho nousemaan pienentääkseen siten laitosten nettotappiota mikäli mahdollista.